

3. Nekrológok. George Redmonds (1935–2018) helytörténészre munkatársa, PETER McCLURE emlékezik (131–142). Fiachra Mac Gabhann ír névkutató (1971–2018) munkásságát PAT MCKAY méltatja (143–144).

4. Könyvismertetés. A rovat bemutatja a *The Oxford Dictionary of Family Names in Britain and Ireland* (ODFNBI) címmel kiadott névszótárt; ismerteti a *The Oxford Handbook of Names and Naming* című kézikönyvet; szól egy, a nevek többnyelvű és multikulturális társadalmakban betöltött szimbolikus értékével, identitásképző funkciójával, továbbá a nevek nyelvhasználói megítélésével foglalkozó írásokat tartalmazó tanulmánykötetről, amely GYÖRFFY ERZSÉBET-nek köszönhetően magyar szleng helynevekről is beszámol; valamint képet ad egy, az Inverness várostól kissé nyugatra fekvő skót felföldi terület helyneveit közreadó kötetéről (145–164).

4. Bibliográfia. A kötet a 2016–2017-ben megjelent, Nagy-Britannia és Írország tulajdonneveivel (is) foglalkozó, főként angol, illetve kisebb részben német, francia, svéd, dán, walesi és ír nyelvű történelmi, történeti földrajzi, régészeti, filológiai, névtani (az utóbbin belül általános kérdéseket tárgyaló, forrásanyagot megjelentető és módszertani témájú, valamint személy-, hely- és irodalmi neveket feldolgozó) kiadványok, tanulmányok, recenziók bibliográfiájával zárul (165–193). Bekerült a bibliográfiába a 2010-ben Pécsen rendezett 16. nemzetközi angol nyelvtörténeti konferencia (ICEHL) válogatott előadásaiából 2012-ben megjelent, HEGEDŰS IRÉN és FODOR ALEXANDRA által szerkesztett tanulmánykötet recenziója; valamint RESZEGI KATALIN egyik angol nyelvű tanulmánya is, amely többnyelvű helynévparók kognitív nyelvészeti szempontú leírását nyújtja.

BÖLCSKEI ANDREA

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2628-5297>

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Rivista Italiana di Onomastica 27. (2021)

Főszerkesztő: ENZO CAFFARELLI. Società Editrice Romana – ItaliAteneo, Róma.
1032 lap (1. 519 lap, 2. 573 lap)

A RION. több mint ezer oldalra kiterjedő 27. évfolyamának tartalmát az olvasóink által már ismert rovatok szerint foglaljuk össze.

1. Tanulmányok, kisebb közlemények (Saggi, varietà). Ezekben a fejezetekben a két kötetben összesen 21 tanulmány szerepel (15–124, 501–739).

A személynevek témakörébe tartoznak a következő írások: JOSÉ JAVIER RODRÍGUEZ TORO spanyol nyelvű tanulmányában 16. századi sevillai keresztelési adatokat elemez, mégpedig az ikrekét, a betérőkét és a külföldiekét (31–44). MARCO DI GIACOMO egy abruzzói

kis falu (Liscia) egyéni és családi ragadványneveit – történeti perspektívában is – elemzi (89–102). E csoportba vonható ROBERTO RANDACCIO írása is, amelyben Manzoni Promessi sposi (A jegyesek) című híres regénye nyomán egy, az olasz nyelvben szállóigévé vált, Karneadész antik görög filozófus nevét tartalmazó felkiáltás első szótári feljegyzéseit kutatja (161–165). PATRIZIA PARADISI D’Annunzio műzsáinak fedőneveit vizsgálja (501–541). FRANCESCA M. DOVETTO a Dél-Itáliában még mindig élő szokás szerint az utcán, a házfalakon megjelenő gyászjelentésekben felbukkanó, az elhunyt és a terület között kialakult kapcsolatot jelölő ragadványnevekről ad körképet (543–564). PIER L. J. MANNELLA a szicíliai imádkozási formulákban feltűnő isten- és szentnevek változásait tárja fel (659–672). GIUSEPPE STACCIOLI és MARIO CASSAR a Pantelleria szigetéről például Tunéziába, illetve onnan tovább Amerikába kivándorlók sorsát eleveníti fel: az ő azonosításuk ugyanis a sziget jellegzetes névállománya révén könnyen megvalósítható (673–689). ERIKA RANIOLO a siketek nyelvében vizsgálja a névvel való megszólítás módjait, lehetőségeit (691–708). FEDERICA CASADEI a nyelvi játékokban vizsgálja a (gyakran erőltetettnek tűnő) kitalált idegen személyneveket; pl. *Dino Sauro* ’dinoszaurusz’ (710–729).

Helynevekkel kapcsolatos kérdéseket vizsgálnak a következő tanulmányok: ENZO CAFARELLI az emberi képzeletre mindig is erősen ható *Luna* ’hold’ földrajzi név személynévi, helynévi, népnévi, növény- és állatnévi stb. származékait gyűjti csokorba és keresi a motívációkat (45–76). GUIDO BORGHI és MATTEO MACCIÒ görög földrajzi köznevek és helynevek etimológiájával foglalkozik (77–88), BORGHI másik írása pedig gázlónevek ősi szubsztátumait igyekszik feltárni (295–608). YORICK GOMEZ GANE (a helynévből köznevesült) olasz *arcipelago* ’szigetsorozat’ szó több évszázaddal korábbra datálásának szükségességét bizonyítja (103–109); EMIDIO DE ALBENTIS összegyűjtött 118 hegynévi névváltoztatást 15 olasz tartományban, és ezek motívációira vonatkozólag tesz megjegyzéseket (565–594). MASSIMO FANFANI két, a *Lucca* városnevet tartalmazó és az idők során összemósódó jelentésű állandó szókapcsolatról értekezik (645–658).

Az egyéb névfajtákkal a következő írások foglalkoznak: LEONARDO TERRUSI tanulmánya azon műcímekekről értekezik, amelyek dátumot tartalmaznak; ezt a fajta névtípust a szerző az *emerónimo* terminussal nevezi meg, és arra a következtetésre jut, hogy az ilyen címek – a kronológiain túl – mindig ideológiai jelölők is (15–30). LUIGI MATT egy általa is szerkesztett internetes nyelvészeti folyóirat (AVSI = Archivio per il vocabolario storico italiano; <http://www.avsi.unical.it/>) első köteteiben megjelenő szakszavak szócikkeire irányítja figyelmét (a *zarliniano* zenei műszo egy zenetudós által viselt *Zarlinio* családnévből keletkezett, a *wagneria* ’egy bizonyos bogár’ zoológiai terminus pedig egy *Wagner* nevű entomológus családnévből) (111–124). EMANUELE VENTURA 18 olasz város szállodáinak és vendéglóinek nevét történeti perspektívába helyezve (1855–1936) és tipológiát felállítva elemzi (126–160). FRANCESCA MAZZINI Fellini filmcímeit veszi górcső alá a homonímia, a deonímia és a tranzonímia szemszögéből (166–175). MARINA CASTIGLIONE a szicíliai Caltanissetta városához kötődő, jómódú Moncada-dinasztia 16–17. századi loállományában előforduló neveket vizsgálva megállapítja, hogy anya és fia különböző névadási mintákat alkalmazott: míg az előbbi tárgyyszerűbb stratégiát követett, a fiú az egyedi jegyek megjelenítését tartotta fontosabbnak (609–643). ALESSANDRO FADELLI szintén lónevekkel foglalkozik: a 19. század második felének Friuli tartományban gyűjtött 85 lónevét vizsgálja, elsősorban a motívációs mozzanatokat kutatva (730–739).

2. Névtan – röviden (Minima onomastica). E rovatban a két kötetben összesen 54 rövid tanulmány szerepel: túlnyomó többségüknek olasz kutató a szerzője, és a feldolgozott témák is olasz vonatkozásúak. Közülük itt csak néhányat tudunk kiemelni: a Piemonte tartomány hegyi részén található, kecskével kapcsolatos gyakori helyneveket gyűjtötte össze MATTEO RIVOIRA (240); szentnévi eredetű olasz ragadványnevekről ad vázlatos áttekintést ENZO CAFFARELLI (756–757); a COVID-járvánnyal kapcsolatos új tulajdonnevekről, rövidítésekről ír összefoglalást ARTUR GALKOWSKI (764).

3. Szemle (Materiali bibliografici). A rovatban 51 (nem csak olasz tematikájú és nyelvű) kötetéről, folyóiratról szerepel ismertetés, közöttük a FARKAS TAMÁS és SLÍZ MARIANN által szerkesztett Tulajdonnevek és szótárak (2020) című kötetéről (294–295), az Onomastica Uralica 2020-as 15. számáról (309–311), a PatRom. sorozat új, állatnevekkel foglalkozó kötetéről (246–251), továbbá GRANT W. SMITH Names and Metaphors in Shakespeare’s Comedies (2021) című munkájáról (814–815).

4. Rendezvények (Incontri). A rovat összesen 65 névtani eseményről közöl beszámolót és/vagy előzetest a 2020 januárja és 2023 nyara közötti időszakból (333–357, 857–881). A rendezvények több mint fele a COVID-járvány miatt online zajlott le, ám beszámoló ezekről is készült (pl. a 27. ICOS-kongresszusról: 348–350). Magyar esemény egy szerepel a felsorolásban, az Alkalmazott Névkutatás című konferenciasorozat 2020. évi, a tulajdonnevek fordítását áttekintő alkalma (333).

5. Folyamatban levő munkák, események (Attività). A rovatban olasz és nemzetközi eseményekről, projektmunkákról, felhívásokról, frissen megjelent vagy kiadás előtt álló könyvekről tájékoztatja olvasóit a főszerkesztő. Megemlíti, hogy a következő, 28. ICOS-kongresszust (a „nevek fenntarthatósága” témakörében) Helsinkiben rendezik meg 2024 nyarán (885).

6. Névtani figyelő (Osservatori). E rovat írásait a RION. állandó, többnyire olasz szerzői készítik, ezúttal 124 oldal terjedelemben (384–450, 906–972). A vizsgálódások most is a következő területeken zajlottak: terminológia, köznevesülés, személynevek, helynevek, utca- és térnevek, márkanevek, transzonímia, névgyakoriság, irodalmi névadás, név és oktatás. Figyelmünket most is elsősorban a társadalmi folyamatokat is tükröző névgyakoriságra irányítjuk. A 2019-ben születetteknél az összolasz gyakorisági lista elején a következő nevek állnak a férfiaknál: *Leonardo, Francesco, Lorenzo, Alessandro, Andrea, Mattia, Gabriele, Tommaso, Riccardo, Edoardo*; az első nem olasz név a *Christian*, a 21. helyen, és az első 50 leggyakoribb név között szerepel még: *Manuel, Thomas, Samuel, Cristina, Daniel, Liam, Nathan*. A külföldi állampolgárságúak névgyakorisági listája: *Adam, Amir, Rayan, Leonardo, Matteo, Youssef, Mohamed, David, Gabriel, Daniel*. A női gyakorisági lista pedig így alakul: *Sofia, Aurora, Giulia, Ginevra, Alice, Emma, Giorgia, Beatrice, Greta, Vittoria*; az idegen nevek esetében 16. a *Nicole* változat, az első 50 között pedig felbukkan az *Emily, Chloe, Asia* név is. A külföldi állampolgárságúak névlistája: *Sofia, Sara, Emma, Amira, Aurora, Emily, Amelia, Jannat, Nour, Lina*. (Itáliában egyébként az idegen származásúak között a románok vannak a legtöbben, őket követik a marokkóiak, az albánok és a kínaiak; továbbá a 2019-es észak-itáliai újszülöttek 21%-ának mindkét szülője külföldi; délen ez az arány 6%; 437.)

7. Játék a nevekkal (Ludonomastica). Ennek a rovatnak az írásai (melyek FEDERICO MUSSANO, FRANCESCO SESTITO és ENZO CAFFARELLI munkái) természetesen az olasz nyelvi játékokhoz kötődnek, így nehéz lenne akár csak egyet is részletesebben bemutatni közülük. Megemlíthető talán a *h* betűnek az olasz tulajdonnevekből való eltűnéséről szóló (454–455), illetve a legrövidebb (két-három betűs) olasz családneveket felsoroló (455) írás (451–456, 969–972).

8. Nekrológok (Ricordi). Fényképpel is kísért hosszabb nekrológgal (457–464, 1001–1004) búcsúztatják az utóbbi években elhunyt következő névkutatókat: Carlo Livi (1927–2020), Xavier Ravier (1930–2020), Nicolae Felecan (1941–2020), Antonietta Dettori (1941–2021), Ion Toma (1947–2019). Rövidebb megemlékezés olvasható Ronald Butters (1940–2021) és Edwin D. Lawson (1923–2021) elhunytáról is (902–903).

9. A 2020. év névtani bibliográfiája. A 2020-as olasz vonatkozású publikációs gyakorisági lista első helyére ismét a főszerkesztő, ENZO CAFFARELLI került (írásai négy teljes oldalon vannak felsorolva: 976–979). A listában, illetve egyéb rövidebb felsorolásokban egy-egy tétellel DOMÁNY BARBARA (468), FÁBIÁN ZSUZSANNA (468, 996), RESZEGI KATALIN (997), SLÍZ MARIANN (991) és TÓTH VALÉRIA (998) neve is felbukkan.

FÁBIÁN ZSUZSANNA

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3597-8773>

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Namenkundliche Informationen 113. (2021)

Szerkesztők: MICHAEL PRINZ – INGA SIEGFRIED-SCHUPP. Deutsche Gesellschaft für Namenforschung e. V. – Philologische Fakultät der Universität Leipzig, Leipzig. 414 lap

1. A folyóirat 113. évfolyama 12 névtani tanulmányt közöl a germanisztika, romanisztika, szlavisztika, hungarológia és indogermanisztika területéről. A tanulmányok a névkutatás széles spektrumát fedik le: a hely- és személynevek vizsgálata mellett irodalmi nevek elemzése, tudománytörténeti kutatás, valamint digitális szövegtörzsek névelemeinek annotációs lehetőségeivel kapcsolatos írás is szerepel benne.

A kötet köszöntővel kezdődik (11–16), melyben CHRISTIAN ZSCHIESCHANG és GABRIELE RODRIGUEZ méltatja a 30. jubileumát ünneplő Névkutatói Társaságot (Gesellschaft für Namenforschung, GfN). GABRIELE RODRIGUEZ, a Lipcsei Egyetem Névtani Centrumának munkatársa röviddel a lapszám megjelenése előtt hunyt el; egykori kollégája, CHRISTIAN ZSCHIESCHANG búcsúzik tőle megható írásban. A nekrológok sora (17–32) e számban fájdalmasan hosszú: Barbara Chopek-Kopciuchra INGE BILY, Heinrich Tiefenbachra ALBRECHT GREULE, Edgar Hoffmannra pedig KARLHEINZ HENGST emlékszik egy-egy tisztelgő írásban.